

POSUDEK OPONENTA ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Název práce: Ekonomické dopady nelegální práce v České republice

Typ práce: Diplomová práce

Jméno studenta: Pachmann Vít

Oponent práce: Doc. Ing. Václav Rybáček, Ph.D.

Práce splňuje zadání	Ano	X
	Ne	
Aktuálnost tématu	Velmi aktuální	
	Aktuální	
	Nadčasové-neutrální	X
	Neaktuální	
Náročnost tématu	Náročné teoreticky i metodologicky	
	Teoreticky náročné	X
	Metodologicky náročné	
	Relativně jednoduché	
Struktura práce	Úplná, logická	
	Úplná, logicky špatně koncipovaná	
	Neúplná, logická	X
	Neúplná, logicky špatně koncipovaná	
Literatura a práce s ní	Originální prameny	
	Aktuální prameny	X
	Zastaralé prameny	
	Aktivně využité, organicky zapracované	X
	Využitě pasivně, věcně správně citované	
	Nedostatečně využité	X
Vybavení práce (tabulky, grafy, přílohy)	Optimální množství	X
	Postačující množství	
	Příliš četné na úkor textu	
	Nedostatečné	
	Organicky spojené s textem	X
	Vhodné doplnění textu	
	Formální bez užších vazeb na text	

Vlastní přínos práce	Formulace původních závěrů	
	Formulace závěrů kompilovaných ze zdrojů	X
	Chybí formulace vlastních závěrů	

Další hodnocení:

Práce je bohužel na hraně obhajitelnosti, trpí řadou vážných nedostatků, které jsou popsány níže. Formální nedostatky - autor cituje zdroje jako Google, Wikipedia, Studentsummit, což není vhodné pro závěrečnou práci na akademické půdě. - Citace: „[...] je krátkodobá nezaměstnanost přirozený stav, neboť se s ní setká každý z nás“, která odkazuje na Holman (2015). Jelikož to není věcně správně, jsem přesvědčen, že není správně citováno. - Práce má značné množství překlepů, např. „To přináší ztráty vyplývající ze zvýšení nákladů 22 na skladování zboží“. Podobně vložená čísla nejasně vypovídací schopnosti a přidané hodnoty se objevují na vícero místech textu. - Na straně 15 se jeden odstavec opakuje dvakrát. - Tabulky 2 a 3 (strana 17) obsahuje textové chyby, autor pod tabulkou popisuje údaje z tabulky 2, ale odkazuje při tom na tabulku 3 („počet zahraničních zaměstnanců má meziroční růst“). Věcné nedostatky obsahu: - Autor se zabývá jen jedním aspektem řešené problému, a to vlivem na státní rozpočet, což pro objektivní obrázek o výhodách a nevýhodách není dostatečné (co z pohledu cen pro finální spotřebitele? Efektivita využití pracovních sil? Produktivita práce?) - Popis trhu práce je nepovedený, text není souvislý. Dále např. " V poslední době je trh práce velmi ostře sledován ekonomy v tomto oboru“ či „Zkoumání trhu práce, nabídek a poptávek práce je důležitým faktorem pro makroekonomiku“. Není jasné, jaká je přidaná hodnota těchto sdělení. - Autor nerozlišuje mezi mírou nezaměstnanosti z VŠPS a registrovanou mírou nezaměstnanosti - „hospodářský cyklus státu“ (strana 16) je zcela nový pojem. - autor navrhuje v období recese podniky dotovat, aby udržely zaměstnanost. Tím doporučuje zafixovat danou strukturu zaměstnanosti, eliminovat jakékoli strukturální změny a ozdravný proces, přesuny zdrojů k efektivnějšímu využití, což jsou podstatou recese. Toto tvrzení by měl autor tudíž řádně obhájit. - V otázce počtu volných pracovních míst bych autorovi doporučil vzít v potaz problém s přesností statistiky volných pracovních míst, viz <https://www.statistikaamy.cz/2022/08/16/kolik-mame-volnych-pracovnich-mist> - Část 2.7.1: autor v podstatě čítá jediný ekonomický efekt – více práce mimo oficiální systém, méně daňových příjmů státu, méně prostředků na financování výdajů. Práce by se tak spíše měla jmenovat „Nelegální práce a její ekonomické důsledky pro státní rozpočet“ - Práce i v dalších oblastech působí jednostranně a nevyváženě, např. v důsledcích na důchodové zabezpečení ve stáří. Nemůže současně OSVČ během života našetřit větší objem prostředků, který mu poslouží jako zdroj do důchodu? Bude na tom opravdu hůře? Bude na tom ekonomika hůře? - Kapitola 3.2 je spíše zpráva o kontrolní činnosti. Jak přispívá k cíli práce? Analytická část - Není jasné, komu byl dotazník distribuován, jaké skupině obyvatel - Popis grafů: rozdělení do sloupců, ani popis vertikální osy se nezdá být smysluplný - Otázka na zkušenost je nepřiliš jasně formulovaná, jedná se o zkušenost pozitivní či negativní? Jak bylo v dotazníku nelegální zaměstnání definováno? Rozuměli tomu respondenti? Resp. jak bylo zaručeno, že pojmu správně porozuměli? - „Před zahájením dotazníkového šetření byla stanovena hypotéza, která předpokládala, že 50 % respondentů má současnou či minulou zkušenost s nelegální prací. Tato hypotéza nebyla potvrzena, jelikož se celkem 71 % respondentů během svého působení na trhu práce s nelegální prací setkalo. Tento výsledek poukazuje na závažnost celé problematiky.“ ... proč byla stanovena hranice právě 50 %? Jakou to má relevanci pro interpretaci závěrů? Další konkrétní připomínky: - Pokud nejsou státu odváděny daně, neznamená to, že trh je zneužíván - Zvláštní je rétorika „naši lidé“, kdo to je? „Vznikne nám práce schopné obyvatelstvo“, „V případě minimální mzdy tak nelegálně pracující zaměstnanci společně s jejich zaměstnavateli v roce 2021 okradli stát o 23 134 944,- Kč.“ V závěrečné práci bych očekával

volbu akademičtějších výrazů. - Nestandardní vyjadřování dokumentuje i kapitola 2.2.1. Individuální křivka nabídky nemá „zajímavý průběh“, jak říká autor, ale je „zpětně zakřivená“. Nezdá se ani interpretace původních zdrojů jako správná. Při vyšší mzdě není pracovník „schopný“ pracovat více, ale do určitého momentu je „ochotný“ pracovat více. - V analýze poptávky po práci (2.2.2) je opět řada nepřesností. Rozbor ekonomický by měl být mnohem přesnější a pokud možno i hlubší. „Když je dokonalá technologie, nabídka práce je nižší“ – co je „dokonalá technologie“, co je obsahem sdělení a proč je tento text v kapitole o poptávce? - Autor tvrdí, že v „podmínkách konkurence“, přičemž zjevně myslí „v podmínkách dokonalé konkurence“. Poptávka po práci je popsána spíše vágně, screenshoty, wikipedia. V kapitole o poptávce je řešena i nabídka práce, její posuny, proč? - Autor vyjadřuje podiv nad rozhodnutími NSS, ale nepředkládá žádné argumenty, vše zakládá pouze na svém pocitu. - část 2.5.2 „Nelegální zaměstnávání cizinců“ je sáhodlouhý popis, který však spíše působí jako informační brožura, jaká platí pravidla pro zaměstnávání cizinců, než jako část, která by práci posunovala dále. Nelegálnímu zaměstnávání samotnému se na pěti stranách této kapitoly paradoxně věnuje spíše okrajově - následně kapitola 2.7 (ekonomické dopady), která by měla být v teoretické části naprosto stěžejní, zabírá něco přes 1,5 stránky. - Autor celkový únik odhaduje na 1 miliardu, přičemž za vhodné opatření navrhuje zvýšit počet kontrol a výši sankcí, nicméně to zase přináší vyšší náklady na správu systému, tyto úvahy v práci úplně chybí, přitom by měly být podstatou. Harmonizace podmínek OSVČ a zaměstnanců by zase nijak nerefletovala fakt, že OSVČ čelí vyšším rizikům, která sám autor v práci popisuje. - Autor v závěru označuje únik 1 miliardy za alarmující. Nicméně jedná se o asi 0,08 % příjmu z daní státu v roce 2021 (včetně pojistného) - Výpočty autora tak nepotvrzují přesvědčivě závěr, že se jedná o závažný problém z hlediska státního rozpočtu Některá nesrozumitelná sdělení: „V případě že zaměstnavatel přízná reálnou, ale pouze částečnou výši mzdy vyplácené zaměstnanci, není správně stanoven základ pro výpočet daní a odvodů sociálního a zdravotního pojištění a část nepřiznaného příjmu tím pádem neprochází zdaněním.“ „Tato situace může nastat i z opačného důvodu, při nedostatku nabídky zboží a vyšší poptávce, kdy staří nebo i noví výrobci mají snahu vyrobit a dodat na trh větší množství zboží, než současně vyráběli, aby tuto poptávku rychle uspokojili.“ „Více než polovina tázaných tedy odpověděla, že považuje nelegální práci za výhodou, což je pro stát alarmující. Zde by bylo vhodné doporučit zákonodárci možné zvýšení sankcí. K důvodu pro tuto volbu odpovědi by bylo možné opět zdůraznit návaznost na míru inflace. Právě inflace mohla dle autorova názoru do jisté míry ovlivnit odpověď týkající se výhodnosti nelegální práce.“ Práce působí velmi nevyváženě, vyzdvihuje pouze jeden aspekt švarcsystému (vliv na státní rozpočet). Trpí řadou formálních, ale i metodických nedostatků. Věcný popis trhu práce je velmi nepřesný. Příliš velká část textu je tvořena popisem (kontroly, podmínky zaměstnávání), které by neměly být podstatou textu a k závěru práce nijak nepřispívají. Autorovo tvrzení, že výše úniků je alarmující, se nezdá být ani vzdáleně podložen argumentačně i empiricky. Z výše uvedených důvodů práci považuji za na hraně obhajitelnosti.

Otázka č. 1 vztahující se k tématu práce:

Jaké další efekty kromě vlivu na státní rozpočet by autor zmínil?

Otázka č. 2 vztahující se k tématu práce:

Z pohledu důchodového zabezpečení, pokud si pracovníci v současnosti nevytváří nárok na čerpání z důchodového systému ve stáří, chovají se z ekonomického pohledu iracionálně? Jak si lze toto chování vysvětlit?

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Otázka č. 3 vztahující se k tématu práce:

Ostatní otázky vztahující k tématu práce:

Výsledné hodnocení	doporučuji k obhajobě	X
	nedoporučuji k obhajobě	

Datum: 01.10.2022

_____
Podpis oponenta práce